

Editörden

Emre Erdoğan

Türkiye için çok anlamlı bir yıla adım atmış durumdayız, 29 Ekim 2023'te Cumhuriyet'in ilan edilmesinin 100. yılı dolmuş olacak. Gerek insanlar, gerek kurumlar için bu tür "büyük" yıldönümleri, özellikle de geçmişle hesaplaşılması, neyin başarılıp neyin başarısız olduğu konusunda bir muhasebe yapılması açısından birçok fırsat veriyor. Önümüzdeki yıl bu konuda birçok konferans, seminer ve yayın göreceğiz; bu açıdan bereketli ve öğretici bir yıl olacak. Yine böyle yıllarda, geleceğe dair tasavvurlara da yer verildiğini görüyoruz, tıpkı doğum günlerinde insanların kendi kendilerine söz vermeleri gibi; büyük bir kısmı yerine getirilmese de.

Sosyal bilimlerde disiplinlerarası ve eleştirel çalışmalara yer vermeyi kendisine şiar edinmiş *Reflektif Sosyal Bilimler Dergisi*'nin Cumhuriyet'in 100. Yılı'na adanmış bir sayısı olmayacak, bu konuda çok sayıda nitelikli çalışmanın arasında "biz ne katabiliriz?" sorusuna net bir yanıt veremediğimizden. Böyle bir adanmış bir kolektif çaba yerine, *Reflektif*'te yaşamımızda karşılaştığımız bir dizi soruna yeni bakış açılarıyla bakmaya ve bugünün bilgisini çeşitlendirmeye yönelmeyi tercih ettik. Düşüncelerin hızla eskidiği bir çağda geleceğin bilgisinin nasıl olacağını öngörmek çok kolay değil, ancak bugün filizlenen bazı fikirlerin yarın dayanıklı ve zarif bitkilerine dönüşeceğini söylemek doğru olur. Böylelikle Cumhuriyet'in geçmiş asrına değil, gelecekteki günlerine bir ışık vermeyi arzuladık.

Reflektif'in dördüncü cildinin birinci sayısı olan "Kent Hakkı, Kamusal Alan, Feminist Şehircilik" başlıklı çalışmada bizim bu arayışlarımızdan biri olarak raflarda yerini aldı. Vatandaşların temel haklarının bile sorgulandığı ve bazen kısıtlandığı bir dönemde, "kent hakkı" kavramına sahip çıkmak ve bu hakkı farklı bağlamlarda tartışabilmek başlı başına kıymetli bir çaba. Sokağa çıktığımız andan, hatta sokağa çıkıp çıkamama halimizden başlayarak bir hakkın kullanımından bahsediyor haldeyiz. Hele insanın ürettiği yapıların ağırlığının dünyadaki diğer varlıkların ağırlığından daha fazla olduğu "Antroposen Çağı"nda, kentin egemen yaşam biçimi haline geldiği göz önünde tutulursa, bu hakkın ne derece kullanılabilirliği başlı başına bir tartışma konusu.

Özellikle de bu sayıda örneklerini gördüğümüz gibi feminist bakış açısıyla yapılacak değerlendirmeler "kentte iyi ve eşit yaşama hakkının" nasıl bir toplumsal cinsiyet meselesi haline geldiğini değil, aynı zamanda daha iyi bir yaşam hayalini kurmanın farklı yollarını sunması açısından da önemli deneyimler sunuyor. Feminist yöntemin çok boyutluluğu, kesişimselliğe verdiği ve en önemlisi eleştireliliği bu sayıda dosya başlığı altında yayınlanan makaleler ve görüş yazılarında somut olarak görülebilir halde. Bu açıdan *Reflektif*'in 2023'teki ilk sayısının sosyal

bilim öğrencilerine hem kendi yaşamları hem de bilimsel bilgiye bakışları açısından çok kıymetli bir katkı olduğunu söyleyebiliriz.

Her sayıda olduğu gibi, bu sayıda da ilk bakışta birbiriyle ilişkisiz görülse bile büyük bir ortak paydada, insanlık halini anlama çabasında birleşen bir dizi makale de yer alıyor. Ziya Öniş'in **Turkey's New Presidential Regime: Fragility, Resilience, Reversibility** başlıklı makalesi ülkemizin halihazırdaki yönetim biçimi olan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşıyor. Öniş'in makalesi bu sistemde tek karar verici haline gelen Cumhurbaşkanlığı makamının bu derece güçlenmesinin kurumları zayıflattığını ve yönetimin kişiselleşmesine yol açtığını ve yakın dönemde yaşanan ekonomik sorunların bu tür bir yönetim biçiminin zaaflarından kaynaklandığını öne sürüyor. Bu tür olumsuz sonuçlarının sadece ekonomide değil, toplumsal alanda görüldüğünü vurgulayan Öniş, uluslararası konjonktürün de bu durumu kolaylaştırdığına da dikkat çekiyor. 2023 yılındaki yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin hem Türkiye, hem bölge ülkeleri, hem de küresel açıdan önemli bir dönüm noktası olacağı da makalede ön plana çıkarılan konular arasında.

Ayhan Sarı'nın **Çatışma Dinamiklerinin Etnik Kimlikler Üzerindeki Etkisi: Suriye İç Savaşı Örneği** başlıklı çalışma, karşılaşılan şiddetin var olan kimlikler üzerindeki etkisi hakkında bir vaka analizi niteliği taşıyor. 2011 yılından beri süregelen Suriye İç Savaşı ülkede var olan etnik kimliklerden kaynaklanmakla kalmıyor, iç savaşın sürekli şiddet ortamıyla karşılaşan vatandaşlar için de bir yaşam-kalım stratejisine dönüşüyor. Sarı'nın Türkiye'ye göç etmek zorunda kalan Suriyelilerle yaptığı derinlemesine görüşmelere dayanan bu çalışma, uluslararası ilişkiler alanında niteliksel yöntemle nasıl yer verilebileceğini göstermesi açısından da yararlı bir kaynak oluşturuyor.

Mültecilik sorunuyla ilişkili olan başka bir çalışma da Kenan Çayır ve Miray İşler tarafından yazılmış olan **Mültecilik Odaklı Çocuk Öykülerini Eğitimde Nasıl Kullanabiliriz? Pedagojik Çerçeve Önerisi** başlıklı makale. Çayır ve İşler çalışmalarında ülkemizde mültecilerin –yasal olarak “geçici koruma altında” olarak tanımlananlar dahil– görünürlüğüne artmasıyla gerek çocuk edebiyatında gerekse de Milli Eğitim Bakanlığı müfredatında daha fazla yer aldığını vurgulamaktadırlar. Çocukların dünya ve diğerleri hakkındaki görüşlerini belirlemelerinde hayati bir önem taşıyan metinlerin belli başlı pedagojik yaklaşımlar ile oluşturulmaları gerektiğini belirten yazarlar, bu konudaki üç yaklaşıma değinmektedirler. Ülkemizde daha çok “noksanlık” ve “farklılık” pedagojilerinin kabul gördüğünü ancak “kimliklerin çoklu ve kesişimsel” olduğunun altını çizen Çayır ve İşler, “norm-eleştirel” pedagojisinin dönüştürücü bir rol oynayacağını öne sürmektedir.

Reflektif'in dördüncü cilt birinci sayısında yer alan dosya dışı bir görüş yazısı da Haluk Şahin tarafından yazıldı ve bize yeni çağın süper iletişimci insanı, **Homo Super Communicatus** türünü tanıtıyor. Şahin, modern çağın en önemli bilgi kaynağı olan gazetelerin insanların yoğun bilgi akışıyla mücadele etme aracı olarak işlevsel olduğunu söylerken, sosyal medyanın egemen olduğu yeni dönemde gazetelerin bu işlevini üstlenecek bir aracın henüz ortaya çıkmadığını öne sürüyor. Dolayısıyla bu süper-insan çok daha fazla bilgiye erişebilme gücüne sahipken, kendi

“kriptoniti” olan bilişsel yetersizliklerini yenemediği için daha da kırılğan hale gelmiş durumda. Şahin’e göre yakın dönemde de bu kırılğanlığı gidermeye yönelik bir çözüm gözüküyor.

Dergimizin bu sayısında bir panel tartışmasına da yer vermekteyiz. Daha önce “Gündelik Hayatta Etik ve Ahlak” sayısında Yağmur Nuhurat, Onurcan Yılmaz ve Sinan Alper **Paradigma ve Disiplinler Üzerinden Bir Ahlak Söyleşi**; Feride Çiçekoğlu ve Selman Nacar **İki Şafak Arasında Etik ve Ahlak: Selman Nacar’la Filmlerindeki İkilere Dair Söyleşi** başlıklı söyleşiler gerçekleştirmişti, bu söyleşiler dergimizde tam döküm olarak yer almıştı. Yeni sayımızdaysa Pınar Uyan-Semerci’nin moderasyonunda Zehra Taşkın, Güleda Doğan, Emre Toros ve Emre Erdoğan katılımıyla gerçekleşen **Akademide Eşitsizlik Nasıl Kurumsallaşıyor: Sıralama, Ölçme ve Etki** başlıklı panelin dökümü bulunuyor, tartışmanın tamamı Reflektif Dergi Youtube kanalında bulunuyor.

23 Aralık 2022 tarihinde düzenlenen panelin konusu günümüzde akademik yaşama biçim veren sıralama ve ölçme pratiklerinin eşitsizlikleri nasıl kurumsallaştırdığıydı. Gerek üniversitelerin, gerekse de akademik yayınların sıralamasında kullanılan yöntemlerin kusurları, bu sıralamaları ve bu sıralamalara dayanan teşvik sistemlerinin “absürtlüğünü” göstermekteydi. Panel katılımcılarının ortak görüşü akademide zaten var olan eşitsizlikleri kurumsallaştırmayacak bir etki değerlendirme sisteminin geliştirilebileceği ancak bu çabanın çok taraflı bir biçimde harcanması gerektiği yönündeydi. Gelecek üzerinde düşündüğümüz bugünlerde, akademinin geleceğini de düşünmek için iyi bir fırsat sağlayan panelin dökümünün dergide yer alması da yazılı kültüre bir katkı olarak görülmeli.

Dergimizde bir yenilik daha var. Bu sayımızdan itibaren ile dosya konusunda bir görsele web sayfamızda ve arka kapağımızda yer vermeye başlıyoruz, bu konudaki ilk görsel çağrımızın davetini sayfalarımızda bulabilirsiniz. Kullandığımız ilk görsel son dönem kitaplarımızda ve afişlerimizde eserlerini gördüğünüz, Sayı Görseli Seçici Kurul üyeliğini de kabul eden Lale Duruiz Hocamız hazırladı.

Haziran 2023’te yayınlamayı hedeflediğimiz bir sonraki sayımızın başlığı “Yoksulluk, Eşitsizlikler ve Refah Devletinin Sınırları: Yeni bir Toplumsal Sözleşmenin Peşinde”. Editörlüğünü Başak Akkan, Saniye Dedeoğlu ve Pınar Uyan Semerci’nin üstlendiği bu sayı “küresel krizlerin yarattığı dalgalanmalar sonucunda derinleşen eşitsizliklere” odaklanıyor. Yeni bir Cumhuriyet Yüzyılı’na adım attığımız bugünlerde yeni bir toplumsal sözleşme üzerine düşünürken toplumsal eşitsizlikleri de mutlaka göz önünde tutmamız gerektiğini bu sayıda yer alacak makaleler ile de gösterileceğini inanıyoruz.